

Sygn. akt IV KK 103/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Dołhy (przewodniczący)

SSN Marian Buliński (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zdzisława Brodzisza
w sprawie **K. M. i Ł. Ł.**

skazanych z art. 284 § 1 k.k., art. 279 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 września 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanych
od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w T.

z dnia 16 grudnia 2013 r.,

I. w odniesieniu do oskarżonego K. M. zaskarżony wyrok uchyła w zakresie punktu 1, 3, 4 i postępowanie karne o czyny opisane w punktach 1 i 3 wyroku umarza na podstawie art. 45 § 1 k.w. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. a kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa, oraz oddala kasację w pozostałym zakresie;

II. w odniesieniu do oskarżonego Ł. Ł. zaskarżony wyrok uchyła w zakresie punktu 7, 9 i postępowanie karne o czyn

opisany w punkcie 7 wyroku umarza na podstawie art. 45 § 1 k.w. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. a kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa.

III. wydatkami poniesionymi przez Sąd związanymi z rozpoznaniem kasacji obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Prokurator Rejonowy w T. skierował w dniu 30 sierpnia 2013 r., do Sądu Rejonowego w T. akt oskarżenia, przeciwko:

I. K. M. o to, że:

1. w dniu 30 lipca 2013 r. w T. działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą, przywłaszczył sobie telefon komórkowy marki Samsung GT – C3780 o wartości 300 zł na szkodę P. W., tj. o przestępstwo z art. 284 § 1 k.k.,
2. w dniu 31 lipca 2013 r. w T. działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą po uprzednim rozwarciu zamka poprzez jego szarpnięcie włamał się do gabloty punktu sprzedaży RUCH S.A., skąd zabrał w celu przywłaszczenia czasopisma o łącznej wartości 186,06 zł na szkodę RUCH S.A., tj. o przestępstwo z art. 279 § 1 k.k.,
3. w dniu 8 sierpnia 2013 r. w T. działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą przywłaszczył sobie telefon komórkowy marki LG - E400 Swift L3 o wartości 350 zł na szkodę D. L., tj. o czyn z art. 284 § 1 k.k.,

II. Ł. Ł. o to, że:

4. w dniu 30 lipca 2013 r. w T. działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą przywłaszczył sobie telefon komórkowy marki Samsung GT - C3780 o wartości 300 zł na szkodę P. W., tj. o przestępstwo z art. 284 § 1 k.k.,
5. w dniu 31 lipca 2013 r. w T., działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą po uprzednim rozwarciu zamka poprzez jego szarpnięcie włamał się do gabloty punktu sprzedaży RUCH S.A., skąd zabrał w celu przywłaszczenia czasopisma o łącznej wartości 186,06 zł na szkodę RUCH S.A., tj. o przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. (k. 103).

Wyrokiem zaocznym z dnia 16 grudnia 2013 r., Sąd Rejonowy orzekł:

1. uznał oskarżonego K. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu, opisanego

wyżej w pkt 1 czynu, czym wyczerpał ustawowe znamiona występku z art. 284 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

2. uznał oskarżonego K. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu, opisanego wyżej w pkt 2 czynu, czym wyczerpał ustawowe znamiona występku z art. 279 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

3. uznał oskarżonego K. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu, opisanego wyżej w pkt 3 czynu, czym wyczerpał ustawowe znamiona występku z art. 284 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 1 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

4. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzone powyżej oskarżonemu K. M. kary jednostkowe pozbawienia wolności i grzywny połączył i w ich miejsce wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

5. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawiesił oskarżonemu K. M. wykonanie orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności na okres lat 5,

6. na podstawie art. 73 § 2 k.k. oddał oskarżonego K. M. w okresie próby pod dozór kuratora sądowego,

7. uznał oskarżonego Ł. Ł. za winnego popełnienia zarzucanego mu, opisanego wyżej w pkt 4 czynu, czym wyczerpał ustawowe znamiona występku z art. 284 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

8. uznał oskarżonego Ł. Ł. za winnego popełnienia zarzucanego mu, opisanego wyżej w pkt 5 czynu, czym wyczerpał ustawowe znamiona występku z art. 279 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

9. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzone powyżej oskarżonemu Ł. Ł. kary jednostkowe pozbawienia wolności i grzywny połączył i w ich miejsce wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych ustalając, iż jedna stawka dzienna równoważna jest kwocie 10 zł,

10. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił oskarżonemu Ł. Ł. wykonanie orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności na okres lat 5,

11. na podstawie art. 73 § 1 k.k. oddał oskarżonego Ł. Ł. w okresie próby pod dozór kuratora sądowego,

12. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu K. M. na poczet orzeczonej kary łącznej grzywny okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 12 sierpnia 2013 r. do dnia 13 sierpnia 2013 r. i uznał karę grzywny za wykonaną do wysokości 4 stawek dziennych,

13. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu Ł. Ł. na poczet orzeczonej kary łącznej grzywny okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 12 sierpnia 2013 r. do dnia 13 sierpnia 2013 r. i uznał karę grzywny za wykonaną do wysokości 4 stawek dziennych,

14. na podstawie art. 627 k.p.k., art. 2 ust. 1 pkt 4 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49 poz. 223) zasądził od oskarżonych K. M. i Ł. Ł. na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe - tj. wydatki w kwocie po 90 zł i opłatę w kwocie po 500 zł (k. 141-143).

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 28 grudnia 2013 r. w stosunku do K. M. oraz w dniu 15 stycznia 2014 r. w stosunku do Ł. Ł. (k. 146-147).

Kasację od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w T. z dnia 16 grudnia 2013 r. złożył w dniu 25 marca 2015 r. Prokurator Generalny zaskarżając ten wyrok w całości na korzyść K. M. oraz w części na korzyść Ł. Ł., zarzucając temuż orzeczeniu:

„ I. rażące i mogące mieć wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 139 § 1 k.p.k. w zw. z art. 479 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., poprzez błędne uznanie, że wezwanie do stawiennictwa na rozprawę przed Sądem Rejonowym w T. zostało prawidłowo doręczone oskarżonemu K. M. i że istniały warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, a następnie wydania wyroku zaocznego w sytuacji, gdy oskarżony ten przebywał w tym czasie w areszcie śledczym, co w konsekwencji pozbawiło go prawa do obrony,

II. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, a to art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 284 § 1 k.k., polegające na błędnym uznaniu, że dokonany przez oskarżonych Ł. Ł. oraz K. M. czyn polegający na przywłaszczeniu w dniu 30 lipca 2013 r. telefonu komórkowego marki Samsung wartości 300 zł na szkodę P. W. stanowi przestępstwo, podczas gdy od dnia 1 stycznia 2013 r. minimalne wynagrodzenie zostało ustalone w wysokości 1.600 zł, a zatem ¼ tego wynagrodzenia wynosiła 400 zł, co czyni, że zarzucany im czyn w dacie orzekania stanowił wykroczenie z art. 119 § 1 k.w.,

III. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, a to art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 284 § 1 k.k., polegające na błędnym uznaniu, że dokonany przez oskarżonego K. M. czyn polegający na przywłaszczeniu w dniu 08 sierpnia 2013 r. telefonu komórkowego marki LG-E400 Swift L3 wartości 350 zł na szkodę D. L. stanowi przestępstwo, podczas gdy od dnia 1 stycznia 2013 r. minimalne wynagrodzenie zostało ustalone w wysokości 1.600 zł, a zatem ¼ tego wynagrodzenia wynosiła 400 zł, co czyni, że zarzucany mu czyn w dacie orzekania stanowił wykroczenie z art. 119 § 1 k.w.”.

W oparciu o to skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie pkt. 1-7 i 9-14 jego części dyspozytywnej i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym prokurator Prokuratury Generalnej poparł wniesioną kasację.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadne są zarzuty kasacji określone w pkt. II i III, natomiast zarzut naruszenia przez sąd orzekający prawa procesowego, tj. art. 139 § 1 k.p.k. w zw. z art. 479 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., nie jest zasadny. Z akt sprawy wynika, że Sąd Rejonowy przesłał w dniu 8 listopada 2013 r. wezwanie oskarżonemu K. M. do stawiennictwa na rozprawę w dniu 16 grudnia 2013 r. W dniach 13 i 21 listopada 2013 r. przesyłka była dwukrotnie awizowana, zaś w dniu 29 listopada 2013 r. została zwrócona Sądowi Rejonowemu z powodu nieodebrania w terminie (k. 136).

Podczas rozprawy w dniu 16 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że oskarżony K. M. został prawidłowo zawiadomiony o jej terminie, lecz nie stawił się, podobnie jak oskarżony Ł. Ł. i zgodnie z art. 479 § 1 k.p.k. postanowił nadal prowadzić ją w trybie zaocznym, wydając zaskarżony wyrok zaoczny.

Powyższego wezwania na rozprawę oskarżony K. M. nie mógł odebrać, albowiem w okresie od 8 listopada 2013 r. do 13 grudnia 2013 r. przebywał w Areszcie Śledczym w Z.

Art. 139 § 1 k.p.k. w czasie orzekania w przedmiotowej sprawie stanowił „jeżeli strona, nie podając nowego adresu zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, pismo wysłane pod ten adres uważa się za doręczone”.

Skarżący powołuje się na orzecznictwo Sądu Najwyższego stwierdzające, że niedopuszczalnym jest wydanie wyroku zaocznego w sytuacji, gdy adresat jest pozbawiony wolności, pomimo że nie podał do wiadomości sądu miejsca pobytu w czasie pozbawienia go wolności, wysłane mu pod ostatnio wskazany przez niego adres pismo nie może być uznane w trybie art. 139 § 1 k.p.k., za doręczone.

Rzecz w tym, że nawet w miarę jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego nie zwalnia Sądu Najwyższego rozpoznającego wniesioną w tej sprawie kasację od własnej oceny podniesionego zagadnienia.

Zauważyć należy, że w obecnych czasach w Polsce osoba pozbawiona wolności nie jest automatycznie pozbawiona innych swoich praw (poza prawem do wolności), także automatycznie nie jest zwalniana ze swoich obowiązków, poza tymi, których wykonać nie może z powodu pozbawienia jej wolności.

K. M. od czasu przesłania aktu oskarżenia w dniu 30 sierpnia 2013 r. wiedział, że przed Sądem Rejonowym w T. toczy się postępowanie karne o jego czyny określone w tym akcie oskarżenia. W czasie odbywania kary pozbawienia wolności w innej sprawie od 8 listopada do 13 grudnia 2013 r. miał wystarczający zakres czasu by wywiązać się ze swego obowiązku zawiadomienia Sąd Rejonowy w T. o swoim miejscu przebywania. Także po opuszczeniu zakładu karnego mógł bez trudności dowiedzieć się o stanie toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego w przedmiotowej sprawie.

Orzecznictwo sądowe niejako zwalnijące osobę pozbawioną wolności z obowiązku wynikającego z art. 139 § 1 k.p.k. (o zawiadomieniu organu prowadzącego postępowanie karne o zmianie miejsca przebywania) nie było jednolite. Sąd Najwyższy rozpatrujący przedmiotową kasację zgadza się z poglądem, że nie można mówić o naruszeniu prawa do obrony w sytuacji, gdy oskarżony z tego prawa rezygnuje, nie informując Sądu – przy aktualnych możliwościach technicznych – o miejscu swego pobytu. Oskarżony wiedząc, że jego sprawa jest na etapie postępowania sądowego nie powiadomił o fakcie pozbawienia wolności Sądu, chociaż miał na to wystarczająco dużo czasu. Nie zainteresował się też aktualnym stanem swojej sprawy po opuszczeniu zakładu karnego 13 grudnia 2013 r. W tym ujęciu nie sposób stwierdzić, że doszło do naruszenia przepisów o doręczeniu zawiadomienia, skoro K. M. nie przebywał pod wskazanym przez siebie adresie i nie powiadomił o tym Sądu pomimo, że wiedział o toczącym się postępowaniu sądowym. Przepis art. 139 k.p.k. (wówczas obowiązujący) nie różnicował powodów „nieprzebywania pod wskazanym adresem”, a zatem nie jest uprawnione stwierdzenie, iż fakt ten musi wynikać z własnej woli strony, a nie z przymusowego osadzenia w zakładzie karnym. Skoro takiego zróżnicowania w tym przepisie wówczas nie było, to wyprowadzanie wniosku, że przepis ten wówczas dotyczył tylko osób przebywających na wolności nie miał wystarczających podstaw wykładniczych (por. Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2014 r. III K 260/14, LEX nr 1511388). W chwili obecnej takie stwierdzenie jest oczywiste w świetle obowiązującego od 1 lipca 2015 r. znowelizowanego art. 139 § 1 k.p.k. (ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania Karnego oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. z

2013 r., poz. 1217) stwierdzającego, że „jeżeli strona nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, pismo wysłane pod tym adresem uważa się za doręczone”.

Oczywiście zasadne są zarzuty kasacji określone w pkt. II i III.

Bezsporne jest, że w dniu 30 lipca 2013 r. obaj skazani przywłaszczyli telefon komórkowy o wartości 300 zł, a w dniu 8 sierpnia 2013 r. K. M. współdziałał w przywłaszczeniu telefonu komórkowego o wartości 350 zł. Bezsporne jest również to, że skoro wartość tych telefonów nie przekraczała kwoty 400 zł i w dniu popełnienia takie czyny wyczerpywały znamiona wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. zasadne było wobec tego, uchylić zaskarżony wyrok w zakresie pkt. 1,3 i 4 w odniesieniu do oskarżonego K. M. oraz w zakresie punktu 7 i 9 w odniesieniu do oskarżonego Ł. Ł.

Bezsporne jest także to, że od chwili popełnienia tych czynów upłynęło już 2 lata (w dniu 30 lipca 2015 r. i 8 sierpnia 2015 r.) co zgodnie z art. 45 § 1 k.w. powoduje, że ustaje karalność za te wykroczenia, a zatem w oparciu o art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. należało postępowanie karne o te czyny umorzyć.

To jest należało umorzyć postępowanie karne o czyny opisane w pkt. 1 i 3 zaskarżonego wyroku w odniesieniu do K. M. oraz o czyn opisany w pkt. 7 w odniesieniu do Ł. Ł.

Powyższe decyzje Sądu Najwyższego w myśl art. 568a § 2 k.p.k. i art. 575 § 2 k.p.k. spowodowały utratę mocy kar łącznych orzeczonych wobec obu skazanych w zaskarżonym wyroku. Nie zachodzą natomiast warunki do orzeczenia nowych kar łącznych, ponieważ po dokonaniu uchylenia części wyroku zarówno wobec K. M. jak i Ł. Ł. pozostało skazanie za jeden czyn. Dlatego też określenia „kary łącznej pozbawienia wolności” w pkt. 5 i 10 wyroku sądu pierwszej instancji należy rozumieć jako „kary pozbawienia wolności, a określenia „kary łącznej grzywny” w pkt. 12 i 13 wyroku sądu pierwszej instancji jako „kary grzywny”.

Oczywistością jest, że oddanie obu oskarżonych pod dozór kuratora sądowego (pkt 6 i 11 wyroku sądu pierwszej instancji) jest związane ze skazaniem ich za przestępstwo określone w art. 279 § 1 k.k.

W związku z powyższym orzeczono jak na wstępie.

